

Nuri Pakdil'in Mektuplar'ı

Teknoloji, dost mu düşman mı? Hemen yanıtlanacak bir soru değil bu. İlk başta, beylik bir soru gibi duruyor. Hayatı anlamak için can atan, ortaöğrenim belki de yükseköğrenim kurumlarındaki öğrencilerin saatlerce tartışabileceği bir konu. Üzerinde fazla durulursa, tavuk-yumurta karmaşıklığında helezonik bir tartışmaya bile götürebilir rahatlıkla. Teknolojinin dostluğu veya düşmanlığı bir yana, kesin olan bir yönü var ki o da değiştirici ve müdahaleci olmasıdır. Hayatımıza yön verendir o. İnsanın doğayla mücadelesinde veya birbirine üstünlük kurma didişmesinde teknolojiyi bir araç olarak kullanması bir dereceye kadar, anlaşılabilir bir şeydir. Ancak, bir de onun sizi sessizce teslim alışı var. Dost mu düşman mı oluşuna karar veremediğimiz yönü burası olsa gerek teknolojinin. İletişimdeki baş döndürücü gelişme bir örnektir buna. Çoğu insan farkında olmadan teslim olur bu hızlı gelişmeye. Gelişme dediğimiz şey de zaten güle oy-

kitaplık

naya gelen bir şey değildir. Sosyolojik bir süreçtir. Kimi insan bu sürece hemen ayak uydurur, kimisi direnir. Kimisi de farkında olmadan değişir süreç içinde. Kimisi de teknoloji karşısında yenik düşen geleceklere ağıt yakar.

Mektup bağlamında, teknolojinin müdahalesi, onun fiziki koşullarını büyük ölçüde ortadan kaldırması oldu. Artık kimse eline kâğıt kalem alıp, duygu ve düşüncelerini bir güzel dillendirdikten sonra, özenle pullu zarfların içine yerleştirip postanenin yolunu tutmuyor. Kimse kimseden böyle özenle hazırlanmış zarflar beklemiyor. Postacı, yolu beklenen kişi değil artık. Varsa yoksa, sanal ortamların ve İnternet ortamının sağladığı, kolaylaştırıcı ve basitleştirici imkânları kullanmak suretiyle yazışılıyor artık.

Teknolojinin yönlendirdiği sosyolojik tutum takınma süreçleri aynı anda yaşanır. Bu nedenle de etki tepki merkezlidir. Ya etkilenirsiniz ya da tepki koyarsınız. Her iki hâlde de değişim kaçınılmazdır. Dedik ya, mektubu yenen teknoloji İnternet oldu. Onun yerini, şimdi, e-mail (e-posta), faks (belgegeçer) ve kısa telefon mesajları aldı. Bu durumun herkesi meşrebine göre etkilediğini söylemek malumun ilanı olur. Konumuz bakımından, soracağımız soru, Nuri Pakdil bu durumdan nasıl etkilendi sorusu olacaktır.

Kimi Nuri Pakdil takipçi ve dostlarının telefonlarında kayıtlı, Pakdil mesajla-

rı olmasa, biz, bu soruyu bilmiyoruz diye yanıtlayacaktık. Oysa bu mesajlar Nuri Pakdil'in teknoloji karşısındaki tutumunu çok güzel özetliyor. Bu cümleyi kurduktan sonra, hemen telefonuma baktığımda; Nuri Pakdil'in "*Varoluşu bir çılgınlığa dönüştüren oruçla, vahyin yeryüzünü aydınlatan kuşatıcılığıyla, ümmet kavramını yeniden düşünüp algılayarak, yoğun direniş taşıyan dualarla, bin aydan hayırlı daha hayırlı olan kadir gecenizi kutlarım*" diyen mesajını görüyorum telefonumdaki kayıtlı mesajlar arasında. Bunu şunun için not ettim; demek ki Nuri Pakdil için mazruf yani içerik önemli. Artık mektuplaşan yok deyip hayıflanmıyor. Mektup yoksa, mesaj var. Gündemde ne varsa onu kullanıyor. Demek ki, Nuri Pakdil iki binli yıllarda yazmaya başlasaydı, 2050 yılında yazılacak bu tür bir yazının başlığı Nuri Pakdil'in mesajları veya e-postaları olacaktı.

Uzun bir iletişim geçmişi var mektubun. İlk kullanımı milattan öncesine dek götürülebilirse de Batılı anlamda yaygın kullanımı moderniteyle birlikte fantezik araç olarak kullanılmasıyla oluşmuştur. Aynı gerekçeyle, yani fantezi aracı olarak fazla kullanılmamış olması nedeniyle mektup, doğuda fazla yaygınlık kazanamamıştır. Mektubun edebî bir tür olup olmadığı zaman zaman dile getirilse de onun içtenliğini ve samimiyetini kimse tartışmamıştır. Doğuda onun içtenlik ve sır ifşa etme yönü öne çıkarken, batıda fantezi kurma yönü önem kazanmıştır.

Nuri Pakdil'in "her yere serptiğim tohumlar: mektuplarım" diye tanımladığı mektupları üç cilt hâlinde Nisan 2014 tarihinde Edebiyat Dergisi Yayınları arasından çıktı. Tespit edilebildiği kadarıyla 116 kişiye yazdığı 553 mektuptan oluşuyor üç kitap.

Hüseyin Su'nun hazırlayıp sunduğu bu üç ciltlik *Mektuplar* kitabının ilk cildinin girişinde Nuri Pakdil'in özel, önemli

açıklamaları yer alıyor. Bu açıklamalarda iki husus öne çıkıyor. Birincisi, *Edebiyat Dergisi*'nin çıkmadığı yıllarda, Nuri Pakdil'in "*dağlara taşlara mektuplar yazdım ben*" sözüyle özetlediği, eylemci bir yazarın çevresindekileri elinden geldiğince canlı ve diri tutma amacı gütmemesi. İkincisi ise Nuri Pakdil'in "*hayatımda yazdığım en duygulu, en içli, en derinlikli mektuplarım N'e yazdığım mektuplardır*" dediği aşk mektuplarına ulaşılamaması. Her ne kadar yazar, "*Eğer, bugün ulaşılamayan bu mektuplara bir gün ulaşırsa, sanırım çok önemli bir kitap daha ortaya çıkacaktır*" diyorsa da eylemci bir yazarın yazdığı aşk mektupları sizce de büyük bir merak konusu değil mi? Eğer, o mektuplara ulaşırsa, mektup literatürüne büyük bir katkı yapacağına inanıyoruz.

Peki, ne var, ne yok üç ciltlik bu mektuplarda? Tek cümleyle söylersek, bir yazarın hayatı var. Hem zamansal boyutuyla, hem yaşamsal boyutuyla. Zamansal boyut, 15 Mayıs 1956'da başlayıp 1 Ocak 2013 tarihine kadar süren dile kolay, yarım asrı aşan bir süreyi kapsıyor. Yaşamsal boyut ise eylemci bir yazarın, adının baş harfi N. olan sevgiliye duyulan aşkın dile getirilişi hariç, günlük pratiklerinden tutun da, inançları, felsefesi, beslenme alışkanlıkları, umutları ve uğradığı hayal kırıklıkları vb. içine alıyor. Yine yaşam boyutunun içinde, yazarın çevresinde yer alan arkadaşlarını ve dostlarını canlı ve diri tutmak için didinmeleri ve çırpınışları var.

Belli ki, yazar; Tanrının zamana ant içerek, insanın zarar ve hüsrana içinde olduğunu ancak bu durumdan kimlerin nasıl kurtulacağını belirten buyruğunu iyi özümsemiş. Bunu iyi özümsemiş içindir ki, çevresine hep hakkı ve sabrı tavsiye etmiştir. Kurtuluş reçetesinin nerede olduğunu iyi bildiği içindir ki, çevresindekilere hep umutlu olmayı, karamsarlıktan kaçınmayı öğütlemiş ve bu uğurda irili ufaklı reçeteler yazmıştır. Yazar olmak isteyenlerin nasıl

yazar olunacağına, sağlığı bozulanların nasıl tekrar sağlığına kavuşacaklarına ilişkin reçeteler de var bunlar arasında.

Edebiyat dergisi eylemi arkasında duran bir fon gibi Nuri Pakdil'in mektupları. Derginin çıkışında ve yayınlanma sürecinde ne yaşandıysa, mektuplarda bunların izdüşümlerini görmek olanaklı. *Mektuplar*'ı baştan sona okuduğunuzda bir insan hiç mi değişmez diye bir soru geliyor aklınıza ister istemez. Değişmeyen ana konulardan birisi telkin. Tam bir telkin ustası Nuri Pakdil. Kimlere neyi telkin etmemiş ki. En çok da bir yabancı dil öğrenmeyi, okumayı ve düşünmeyi telkin ediyor.

Mektuplar'ın bir diğer başat konusu ise dayanışma. Geç kalmış, yer yer gecikmiş bir modernitenin Anadolu insanına takdim ettiği yeni bir anlayış ve algı alanı dayanışma. Pek çoğu farkında değil dayanışmanın kaçınılmazlığının. Bu nedenle sadaka ile kıyaslamak zorunda kalmış Nuri Pakdil dayanışmayı. Yazarın kıyaslamak zorunda kaldığı diğer iki kavramsa "sabır" ve eylem". Rasim Özdenören'e yazdığı bir mektupta şöyle diyor Nuri Pakdil: "*Sabırla "Eylem" birbiriyle çelişir gelir insana ilkin. Ama, "eylemin" dayanağı sabır, "sabrın" ürünü eylemdir. Yeniden, sabırla yıkanıp eylemle kurulanalım. Gıdamız sabır, ateşimiz eylem."*

Soruyu mektuplarda ne var ne yok diye sormuştuk. Hiç bir cümlede yapaylık yoktur diyen yazarın mektuplarında ve özel yaşamında riya ve takiiye diye bir şeye yer yoktur. Dobra dobra konuşmasıyla da ünlü olan Nuri Pakdil, bu durumu

Yazmak Bir Mucize adlı kitabında şöyle dile getirir:

"Edebiyat'ın yerinin camlı kapısının önünde, organları alınık bir omurga gibi duran şu bomboş, ıvıssız, ruhsuz mekana bakarken onurla yinelemekten de, doğrusu, kendimi alakoyamıyorum: Riya, bu kapıdan içeriye asla girmede. Riya yazarlığımızın beslendiği bir kaynak asla olmadı. Elimizden geldiği kadar içimiz ayrı, dışımız ayrı değildi. İnanıklarımızı yazıyorduk. Yazdıklarımıza inanıyorduk. Hepimiz, herşeyimizle ortaya konulan her ürünü-müzle özdeşleşiyorduk, açık açık dobra dobraydık."

Evet, öyleydi

Sen yürüdün, iki yanından aktı çeşmeler

Sen yürüdün, gıpta ile baktı emekçiler

Sen yürüdün, toprağa serpildi tohumlar

Sen yürüdün, kulaklarda çınladı mektuplar

Sen yürüdün, ünlendi duyuldu sesler

Sen yürüdün, kabardı açıldı nefesler

Sen yürüdün, şenlendi bağlar bahçeler

Sen yürüdün, keyifle içildi kahveler

Sen yürüdün, konuşuldu köşe bucak

Sen yürüdün, açıldı kollar kucak kucak

İrfan ÇEVİK